

Niekomu sa *rozhára* v duši radostnejšia *nálada*, v niekom sa *rozplápolá* *radosť*. Nieкто *zahorí* *láskou*, iný spravodlivým *hnevom*, niekomu v duši *vzbĺkne* *nádej*, v niekom *vzbĺčí* *zúfalstvo*. Niekomu sa srdce *rozplamení* *nenavistou*, inému tvrdý zápas *rozplamení* *lásku* k ľuďom. Jeden *horí* za dievčaťom, druhý *horí* za slobodu. Nieкто *plame* *hnevom*, iný ide *zhorieť* *od hanby*, ďalší *blčí* *túžbou*. Jeden *srší* *veselosťou*, druhý *pomstou*. Nieкто *iskrí* *vtupom*, v niekom *iskrí* *duch* a v niekom niet *dobrej* *iskierky*. Niekomu *horí* *zem pod nohami*, iný sa zmueta v *ohnu* *citov* či v *plameňoch* *žalu*. Nieкто sa *rozhorí* *vnútorným vznetom* sám, v niekom *vznečuje* *túžbu* hudba. Možno *rozmetú* *nadšenie*, *rozdúchať* *nenávisť*, *nesvár*, *vášne*, *náruživosť*, vo vnútri *rozfúkajú* *iskru egoizmu*. Môže *vzbĺknúť* *hádky*, môžu nastať *výbuchy* *vášne* či *hnevu*. Vznikajú *požiare* *šťastia* alebo *lásky*. *Nenávisť* proti niekomu sa šíri ako *ohoň*. *Strach* je *chytľavý*, *vášne* *šľahajú* do nebezpečných výšok. *Blčia* *plamene* *hnevu*, *odhodlanosti*, *horia* *ohne* *ľúbošti* a *lásky*. Po čase *zhasne* *roz* *horená* *vášňa*, *zhasne* *radosť*, *pohasne* *veselosť*, ale *uhasína* aj *zlosť* a nieкто *udusí* v srdci *smútok*. *Blikajú* bojzlivé *ohničky* *nádeje*, v kútiku srdca *blikotá* *iskierka* *starej lásky*. Tu a tam *tie* *iskra* *odboja* či *iskra* *nadšenia*.

V niekom *kypí* *zlosť*, niekomu *vykypí* *trpezlivosť*, nieкто by vedel *vyhriať* *odvahu* na *bod varu*, *vrelá* je *láska* či *núžba*. *Čerpáme* zo *žredla* *skúsenosti*, *inšpirácie*, *poučenia*, *zanietenia*. Možno hlboko *načrtnúť* do *problematiky*, možno *načrtnúť* z *mudrosti* sveta. Z hlbín *srdca* *pryští* *cit*, z duše *vyviera* *radosť*. Niekomu *vytrysknú* úprimne priamo z duše *slová*, nieкто *vyroní* *žiaľ*. Možno *liat* do duše *nádej*, možno *vylietavať* svoje *city*, *vyliat* si na niekom svoj *hnev*. Niekomu sa v srdci *rozleje* *ľútosť* a *horkosť* či *hrejivý* *pocit* *šťastia*, nieкого *zalieva* *radosť*, iný sa *radostou* *nasal*. Cez skromnosť môže *presakovať* ťažko skrývaná *pýcha*. *Odplynú* *spomienky*, v niekom sa *rozprúdi* *nálada*, v niekom *prúdi* *poznánie*, niekomu sa *srdcom* *ženie* *prúd* *vrelej* *nežnosti*, v niekom *hľodá* *nepokoj* ako *spodný* *prúd*. Možno *rozvlniť* *mysleľ* nieкого, *rozburáť* niekomu v srdci nové *city* či *more* *žalu*, *múk* a *trápenia*, možno prerušiť *tok* *myšlienok*. Niekomu v hrudi *zápasia* *vlny* *protichodných* *citov*, nieкто sa zmueta vo *vlnách* *rozčítania* či v *citovom* *vlnobití*, nieкого *zaplaví* *vlna* *šťastia*, iný sa ponorí do *vln* *tichého* *zabudnutia*. Jeden *kráča* *mlčanlivý*, *pohrúžený* do *citov*, nieкто má hlboky *myšlienkový* *ponor*. Jeden *kráča* *proti* *prúdu*, druhý *po* *prúde*. Nieкто sa *brodí* v *šťasti*, nieкто *pláva* v úplnej *radosti*. Niekde *padli* akési *hrádce* a *duša* *pláva* v *blaženosti*, nieкто je *po* *krk* v *starostach*. Jedni *tonú* v *túžbach*, druhí v *biede*, iní sa *topia* v *bezradnosti*, *rozpakoch*, *temných* *náruživostach*, ďalší sa *utápajú* v *prepychu*. Mnohí *skĺzli* do *vôd* *idealizmu* či *materializmu* a je dost aj takých, čo *chcú* *namočiť* nieкого do *problémov*. *Zahatávajú* sa *príboje* *skazenosti*, avšak *silné* *city* *pretrhajú* všetky *hrádce* *umiernenosti* a *mravných* *zásad*. Nastávajú *povodne* *citov*, *záplavy* *malicherných* *vášní*, *radosti*, *prívaly* *zloby*.

Máme *prchavý* *pocit*, *vypřcha* z nás *láska* či *hnev*. Z mozgu nám *zvykne* *vypřchať* všetka *triezva* *rozvaha*, z hlavy nám *vyfučia* *myšlienky*, *vyšumí* *oduševnenie* chvíle. *Ako* *otravný* *plyn* sa *štría* *klebety*.

Vnútorňý svet človeka má aj svoju *atmosféru*. Môže byť *tesnivá*, *ťaživá*, *napatá* alebo *radostná*, *uvoľnená*, *tvorivá*. Aj obloha je premenlivá. Najčastejšie ju *zahalujú* rôzne *mraky*. Ako *búrlivé* *mračno* *visí* nad *hlavou* *nešťastie*, na *dušu* *sadažu* *nenávisťne* *mraky*, *chmáry* *bázne* a *strachu*, v *hlave* sa *snujú* *chmáry* *osamelosti*. Na nieкого *pršia* *výčitky*, na nieкого *spřchol* *dážď* *vášne*, z nieкого *pršia* *ilúzie*. V dušiach *zúria* *búrky* *nadšenia*, *rozhorčenia* či *nevôle*, nieкто *žijú* *divými* *burkami* *túžob*. Ako náhla *búrka* *prízenie* sa *zvádá*, *burácajú* *city*, nieкто *metá* *hromy* a *blesky*, na niekom *zhmí* niečí *hnev*.

Vo vnútornom svete *zažívame* protiklad *tepla* a *chladu*, *svetla* a *tmy*. *Hreje* nás *myšlienka* na nieкого, máme *hrejivý* *pocit*, *cítíme* *teplú* *radosť* a *horúcu* *vdaku*, *pocitujeme* *teplu* *materinskej* *lásky* a *rodinné* *teplu*. Na druhej strane nás *mrazia* niektoré *slová*, *primrazí* nás *hrôza*, u nieкого *pocitujeme* *studenú* *zdvořilosť*. Často *chladne* naše *nadšenie*, *ochladnú* naše *city*. Nieкто má *oslňivý* *zjav*, *oslňuje* nás jeho *krása*, nieкто je *svietivou* *osobnosťou* či *žiarivým* *príkladom*. Niekomu *svieti* *tvár* *istotou* a *spolahlivosťou*, z nieкого *len* tak *svieti* *šťastie*. Keď sa *rozjasní* *nálada*, v srdci je *svetlo*. Na obzore *svitá* *nádej*, *svieti* *lúč* *šťastia*. Ideme *trnistou* *cestou* za *svetlom* *poznania*. *Všeličo* si *ujasňujeme*, *vyjasňujeme*, *vyssvetľujeme*, *pokúšame* sa *vrhnúť* na niečo *jasne* *svetlo*, *vytiahnuť* niečo na *svetlo*, *posvietiť* si na niečo, až *kým* to *nevidíme* v *jasnom* *svetle*, až *kým* v tom *nemáme* *jasno*, až *kým* sa *nam* v *hlave* *nerozsvieti*, *nerozbrieždi*, aj keď *nakoniec* všetko *vysvitne* samo. *Obklopuje* nás *vojnová* *tma*, *tma* *neznáma*, *tma* *povery*, *temno* *zaostalosti*, *duchovná* *temnota* a *temné* *náruživosti*.

Týmto hrubú rekonštrukciu vnútorného sveta človeka prostredníctvom jazyka *predbežne* *uzatvárame*. *Zostáva* *predovšetkým* *otázka* *ide* tu *iba* o *nežiť* *ivo* *schému*, alebo o *živú* *skutočnosť*, o *ktorej* nám *jazyk* *nenápadne* a *nevtieravo* *podáva* *svedectvo*? *Pokúsila* *som* sa *zodpovedať* *túto* *otázku* *takto*.

Jazyk nás *vovádza* do nášho vnútorného sveta prostredníctvom *lokálu* — *hovorí* sa *všeobecne* v *mojom* *vnútri*, v *mojej* *duši*, vo *mne*, *prípadne* *konkrétnejšie* v *mojej* *hlave*, t j v *mojom* *myšlienkovom* *svete*, alebo v *mojom* *srdci*, t j v *mojom* *emocionálnom* *svete*. Tento vnútorný svet ako ďalšia úroveň nášho bytia je *zmyslovu* *vnímateľný* *zmyslovými* *orgánmi* nášho vnútorného tela. V *jazyku* je *táto* *skutočnosť* *zohľadnená* *tak*, že sa *rozlišuje* *doslovný* a *prenesený* *význam*. *Doslovný* *význam* je *usúvzťažnený* s *vonkajším* *svetom*, ktorý *vnímame* *zmyslovými* *orgánmi* nášho *vonkajšieho* *tela*, *prenesený* *význam* je *usúvzťažnený* s *vnútorným* *svetom*, ktorý *vnímame* *zmyslovými* *orgánmi* nášho *vnútorného* *tela*.

Literatúra

Slovník slovenského jazyka I—VI Red Š Peciar Bratislava, Vydavateľstvo SAV 1959—1968